

Socialdepartementet

Uppdrag till Socialstyrelsen och Statens skolverk att stärka arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn respektive säkerställa en obruten skolgång för barn i skyddat boende

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att stärka arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn. Regeringen ger även Socialstyrelsen och Statens skolverk i uppdrag att säkerställa en obruten skolgång för barn i skyddat boende. Uppdraget ska utföras i enlighet med vad som anges under rubriken Närmare om uppdraget. Arbetet ska samordnas av Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen ska när uppdraget utförs inhämta synpunkter och erfarenheter från Linköpings universitet (Barnafrid — nationellt kunskapscentrum). Socialstyrelsen ska ha en tät och kontinuerlig dialog med Linköpings universitet (Barnafrid — nationellt kunskapscentrum) samt tillvarata deras kunskap på området.

Socialstyrelsen och Skolverket ska även inhämta synpunkter och erfarenheter från andra berörda myndigheter och aktörer. Ett funktionshinders- och barnrättsperspektiv ska beaktas genomgående i uppdraget utförande. Vidare ska könsskillnader i våldsutsatthet uppmärksammas för att säkerställa att flickors och pojkars olika utsatthet, erfarenheter och behov beaktas.

Socialstyrelsen och Skolverket ska senast den 1 december 2027 lämna en gemensam skriftlig delredovisning, avseende uppdraget En fungerande skolgång för barn i skyddat boende, till Regeringskansliet (Socialdepartementet med kopia till Utbildningsdepartementet). Myndigheterna ska senast den 1 december 2028 lämna en gemensam skriftlig

slutredovisning av uppdraget En fungerande skolgång för barn i skyddat boende till Regeringskansliet (Socialdepartementet med kopia till Utbildningsdepartementet). Socialstyrelsen ska senast den 1 december 2027 lämna en skriftlig delredovisning av övriga uppdrag. Socialstyrelsen ska senast den 1 december 2028 lämna en skriftlig slutredovisning av övriga uppdrag till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Redovisningarna ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2026 använda högst 9 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg uppförda anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 4 Utvecklingsmedel.

För uppdraget får Skolverket under 2026 använda högst 1 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg uppförda anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 5 Övriga utvecklingsmedel. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2026. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2027. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av hur medlen använts lämnas till Kammarkollegiet. Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Linköpings universitet får för sitt deltagande i arbetet med uppdraget under 2026 använda högst 1 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg uppförda anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 2 Barnafrid.

Bakgrund

Varje barn har rätt att skyddas från alla former av våld, vilket framgår av artikel 19 i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). I Stiftelsen Allmänna Barnhusets senaste kartläggning om våld mot barn från 2022 svarade mer än hälften av de tillfrågade eleverna (57,4 procent) att de hade varit utsatta för någon form av våld under uppväxten. I kartläggningen framgår också att antalet barn som utsätts för övergrepp i digitala miljöer ökar och sällan upptäcks. Bland de elever som varit utsatta för sexuella övergrepp hade endast en av tio berättat om övergreppen för en yrkesverksam inom skola, socialtjänst, ungdomsmottagning eller polis.

Barn som har utsatts för våld har rätt till skydd och stöd och ska få tillgång till behandling som är utformad efter barnets individuella behov och förutsättningar. För att detta ska uppnås behöver barnet vara delaktigt i sitt eget ärende. Studier visar att barns delaktighet i ärenden som rör dem ofta sjunker under ärendets gång. Socialstyrelsen har haft i uppdrag att stärka barns och ungas delaktighet i ärenden inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård (S2023/02748). I slutredovisningen av uppdraget uppger Socialstyrelsen att det krävs ytterligare krafttag och anpassningar för att barns delaktighet inom socialtjänsten ska kunna stärkas.

Regeringen beslutade den 30 juli 2026 en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (S2026/01542). Strategins övergripande mål är att varje barn ska ha en uppväxt fri från våld. Detta uppdrag lämnas inom ramen för den nationella strategin.

Skälen för regeringens beslut

Våld mot barn ska förebyggas och upptäckas

År 1979 beslutade riksdagen att införa ett förbud mot barnaga i föräldrabalken. För att lagen skulle få avsett genomslag inleddes en omfattande upplysningskampanj av både statliga, regionala och ideella aktörer. Av Rädda barnens skrift Aldrig våld – 30 år av svensk lagstiftning mot aga framgår att ett resultat av kampanjen var att mer än 90 procent av de svenska familjerna kände till lagen två år efter att den hade införts.

I Stiftelsen Allmänna Barnhusets kartläggning Föräldraskap, våld och stöd från 2022 uppges att förekomsten av våld mot barn har studerats regelbundet sedan införandet av barnagaförbudet. Nationella studier har belyst elevers erfarenheter av våld och kränkningar och föräldrars bruk av och inställning till våld mot barn. Studierna visar att det har skett en radikal attityd- och beteendeförändring avseende barnuppfostran under en period på 40 år. År 1980 använde mer än var tredje förälder fysiskt våld mot sitt barn och var fjärde förälder tyckte att våld var acceptabelt i barnuppfostran. Det kan jämföras med Stiftelsen Allmänna Barnhusets kartläggning från 2023 där 4,5 procent av de tillfrågade föräldrarna uppgav att de hade använt fysiskt våld mot barnet det senaste året medan 0,1 procent av föräldrarna tyckte att det var okej att slå ett barn.

En viktig del i att förebygga och bekämpa våld mot barn är kunskap om våld och våldets konsekvenser. Barn som upplever våld löper ökad risk att själva använda våld och att utsättas för våld längre fram i livet. Att förebygga och bekämpa våld mot barn är därför även en viktig del i arbetet för att nå de jämställdhetspolitiska delmålen mot våld, förtryck och utnyttjande. Kunskap om våld är emellertid många gånger bristfällig hos både barn och vuxna. För barn kan ökad kunskap bidra till att enklare identifiera egen utsatthet och underlätta för barnet att berätta om våldet. Att barn oftast berättar om våldsutsatthet för en jämnårig gör det angeläget att höja kunskapen om våld hos alla barn och inte enbart rikta informationen till särskilda riskgrupper. Kunskap om våld och våldets konsekvenser hos vuxna kan förbättra förutsättningarna för både yrkesverksamma och privatpersoner att upptäcka våldsutsatthet hos barn och att reagera vid tecken på våld, samt kan bidra till att minska eget våldsutövande. Särskilt viktigt är det att vuxna som möter barn i vardagen, såsom personal inom förskola och skola, har kunskap om våld och kompetens att bemöta barn som har utsatts för våld.

Våldsutsatta barn ska få skydd, stöd och behandling

Regeringen har den 24 juli 2025 gett flera myndigheter i uppdrag att stärka samverkan när barn misstänks ha utsatts för våldsbrott samt även att ta fram en nationell plan för samordning av barnahus (S2025/01365 och S2025/01366). Det finns dock behov av att ytterligare stärka stödet runt barn som har utsatts för våld.

För barn som har skador orsakade av våld finns i en del regioner så kallade barnskyddsteam som består av specialistfunktioner inom hälso- och sjukvården. Teamen genomför också hälsoundersökningar av barn som har placerats utanför det egna hemmet. I dag finns team med uttalade uppdrag i flera regioner, medan andra fortfarande befinner sig i en utvecklingsfas. Barnskyddsteamerna kan spela en central roll både i den akuta fasen och i det fortsatta omhändertagandet, liksom senare under utredningar av barnets situation och behov av skydd och stöd. För att det akuta stödet till barn som har utsatts för våld ska vara likvärdigt är det viktigt att det finns en gemensam riktning och ett liknande innehåll i arbetet med barnskyddsteam. Inom ramen för arbetet med Barnafrids nätverk för barnskyddsteam finns en vision om att barnskyddsteam ska finnas i samtliga 21 sjukvårdsregioner och att arbetet ska vara jämlikt, evidensbaserat och utföras i nära samverkan med andra aktörer.

Arbetet med att stärka barnets delaktighet under – och vid uppföljning av – insatser behöver fördjupas och förstärkas. Bland annat behöver insatser till barn som varit utsatta för våld utvärderas och följas upp tillsammans med det berörda barnet för att säkerställa att insatserna har haft avsedd effekt. Vidare behöver tillgången till stöd öka för barn som har utsatts för övergrepp i digitala miljöer, eftersom barn som utsatts för denna typ av övergrepp inte i lika hög grad som barn som har utsatts för andra former av våld får det stöd och den behandling som de har behov av. Enligt Jämställdhetsmyndighetens rapport Det gränslösa våldet - en kartläggning av den digitala teknikens betydelse för mäns våld mot kvinnor och barn (2026:1) har en betydande andel barn erfarenhet av sexuella kontaktförsök på nätet. Tjejer och barn med annan könsidentitet är särskilt utsatta för sexualiserat våld i digitala miljöer. Killar utsätts oftare för hot och kränkningar utan sexuellt innehåll. För barn som lever med hedersrelaterat våld och förtryck kan spridning av sexuellt material få särskilt allvarliga konsekvenser och innebära risk för ytterligare våld.

Genom det nya regelverket för skyddat boende som trädde i kraft den 1 april 2024 har barns och ungas tillgång till skolgång stärkts. En fungerande skolgång kan vara avgörande för att skapa stabilitet, trygghet och normalitet i en traumatisk livssituation. Många kommuner saknar dock rutiner för att säkerställa en fungerande och obruten skolgång för målgruppen.

Närmare om uppdraget

Informationssatsning om våld och våldets konsekvenser

Socialstyrelsen ska genomföra en informationssatsning till allmänheten om våld mot barn och om hur det kan förebyggas. Informationen ska särskilt uppmärksamma vad våld är, vilka konsekvenser våld får samt vart barn och vuxna som har utsatts för våld, eller kommer i kontakt med någon som har utsatts för våld, kan vända sig. Informationssatsningen ska anpassas för att nå ut till målgruppen där de befinner sig. Informationen ska även anpassas så att olika grupper av mottagare har möjlighet att tillgodogöra sig den. Effekterna av satsningen ska analyseras löpande. Analysen ska ligga till grund för en bedömning av på vilket sätt den fortsatta informationssatsningen ska genomföras för att få största möjliga genomslag.

Socialstyrelsen ska i arbetet med att ta fram och sprida information till barn inhämta synpunkter från Barnombudsmannen samt även, med beaktande av

både kön och ålder, inhämta barns perspektiv på hur de vill ha information om våld och vilken typ av information de vill ha.

Stöd och behandling till barn som utsatts för övergrepp i digitala miljöer

Socialstyrelsen ska kartlägga omfattningen av och tillgången till stöd och behandling för barn som har utsatts för övergrepp i digitala miljöer. Vidare ska Socialstyrelsen lämna förslag på hur stödet till målgruppen kan förbättras inom ramen för befintligt arbete och existerande samverkansstrukturer. I uppdraget ingår att sprida goda exempel till relevanta aktörer inom tex socialtjänst, hälso- och sjukvård samt rättsväsendet.

Socialstyrelsen ska i möjligaste mån inhämta erfarenheter från personer som har varit utsatta för övergrepp i digitala miljöer. I den mån det är möjligt och bedöms lämpligt ska dessa personer delta i arbetet med att utforma förslag på hur stödet till målgruppen kan stärkas.

Fortsatt stärka våldsutsatta barns och ungas delaktighet i ärenden inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård

Socialstyrelsen ska fortsatt vidta åtgärder för att stärka barns och ungas delaktighet samt fördjupa och följa upp det arbete som har genomförts med anledning av uppdraget att stärka våldsutsatta barns och ungas delaktighet i ärenden inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård (S2023/02748).

Socialstyrelsen ska analysera och redogöra för på vilka sätt socialtjänsten beaktar barnets och den unges egna uppgifter om sin situation under hela ärendet och hur socialtjänsten säkerställer att dessa uppgifter både inhämtas, tas tillvara och följer med genom hela arbetets gång. I uppdraget avses de ärenden där det finns uppgifter om våld mot barnet. Särskilt ska barnets och den unges delaktighet vid beslut om öppna insatser samt uppföljning och utvärdering av insatsers resultat belysas. Vidare ska Socialstyrelsen lämna förslag på hur socialtjänsten kan stärka barns delaktighet under hela ärendeprocessen. Uppdraget syftar till att öka förutsättningarna för att ge barn ett mer ändamålsenligt stöd. Socialstyrelsen ska även stödja kommunerna, beslutsfattare och personer i ledningsfunktioner i syfte att främja tillämpning och implementering.

Bedöma behov av nationell vägledning för barnskyddsteam

Socialstyrelsen ska kartlägga hur barnskyddsteam arbetar i olika delar av landet och, med utgångspunkt i detta, bedöma behovet av nationell

vägledning för arbetet samt stärka arbetet. En vägledning ska präglas av barnskyddsteamens pågående arbete men Socialstyrelsen ska även, vid behov, lämna förslag på nya områden där arbetet kan utvecklas. I uppdragets genomförande ska ett kunskaps- samt evidensbaserat arbetssätt särskilt beaktas. Vid framtagande av en vägledning ska stödet spridas till berörda aktörer. Socialstyrelsen ska även beskriva variationer mellan olika sätt att arbeta med barnskyddsteam eller arbetssätt som liknar strukturen runt barnskyddsteam. Syftet är att stärka likvärdigheten och kvaliteten i arbetet med barnskyddsteam vad gäller barn som har utsatts för olika former av våld och sexuella övergrepp, hälsoundersökningar av placerade barn samt barn som har begått brott.

En fungerande skolgång i skyddat boende

Socialstyrelsen och Skolverket ska analysera behovet hos kommunen, utförare av skyddat boende samt enskilda skolhuvudmän av stöd för att stärka arbetet för en fungerande och oavbruten skolgång för barn som placerats i skyddat boende. Socialstyrelsen och Skolverket ska undersöka om befintliga nationella stöd för placerade barns skolgång är tillämpbara för barn i skyddat boende, såsom SAMS (Samverkan för placerade barn och ungas kontinuerliga skolgång) eller andra relevanta arbetssätt. Socialstyrelsen och Skolverket ska vid behov vidareutveckla befintliga stöd alternativt ta fram ett kunskapsstöd riktat till berörda aktörer för att stärka arbetet runt en fungerande och oavbruten skolgång för barn som placerats i skyddat boende. I uppdraget ingår att sprida befintliga eller nya stöd till kommuner, privata utförare och enskilda huvudmän.

Regeringen beräknar att 14 000 000 kronor per år kommer att avsättas för uppdraget för 2027 och 2028, under förutsättning att riksdagen anvisar medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Camilla Waltersson Grönvall

Johanna Strindlöv

Kopia till

Socialstyrelsen

Statens skolverk

Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt kunskapscentrum)

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA, SFÖ

Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM

Justitiedepartementet/L2

Utbildningsdepartementet/US, UH

Bris

ECPAT Sverige

Rädda Barnen

Rädda Barnens ungdomsförbund

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Svenska Barnläkarföreningen (BLF:s delförening för Barn som far illa)

Sveriges Kommuner och Regioner

UNICEF Sverige